

Ideakori

Eteistekemistä 3–5-vuotiaille päiväkodissa

Kirsi-Marja Jaaksi

Mira Salminen

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2020

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

JAAKSI, KIRSI-MARJA & SALMINEN, MIRA:
Ideakori
Eteistekemistä 3–5-vuotiaille päiväkodissa

Opinnäytetyö 53 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Marraskuu 2020

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli yhdessä kahden päiväkodin kasvat-
tajien ja lasten kanssa kehittää siirtymätilanteiden toimintaa suunnitelmallisem-
maksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Opinnäytetyön
tarkoituksena oli tuottaa ideakori yhteistyöpäiväkotien käyttöön ja auttaa sekä
lapsia että päiväkotien kasvattajia löytämään motivoivaa ja kiinnostavaa teke-
mistä eteistilanteiden odotteluhetkiin. Ideakorista löytyy valmiita toimintaideoita ja
konkreettista tekemistä. Opinnäytetyössä käytettiin palvelumuotoilun näkökul-
maa yhteiskehittämisessä aivoriihi-ideoinnin, haastattelujen ja havainnoinnin
kautta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa varhaiskasvatus, leikki, siirtymätilanteet
ja osallisuus nousivat esiin tärkeinä käsitteinä.

Siirtymätilanteet, joissa liikutaan tilanteesta toiseen, ovat päiväkodissa päivän ai-
kana usein toistuvia toimintoja. Siirtymätilanteita suunnitellaan usein liian vähän,
ja ne koetaan haastavina. Opinnäytetyö rajattiin koskemaan siirtymiä eteistilan-
teissa 3–5-vuotiaiden ryhmissä. Tutkimustehtävien avulla kartoitettiin ensin eteis-
siirtymien lähtötilanne, jossa nousi tuloksena enemmän haasteellisia kuin toimi-
via asioita. Seuraavaksi ideoitiin kehittämissuhteita eteistilanteisiin, joiden
pohjalta rakennettiin ideakori. Ideakori otettiin käyttöön päiväkodeissa, ja sen toi-
mivuudesta kerättiin palautetta ja kehittämissuhteita. Palautteessa tuotiin esiin
ideakorin monipuolisuutta ja tyytyväisyyttä sen toimivuudesta sekä eteistilantei-
den rauhoittumisesta.

Opinnäytetyöstä tuli ilmi, että suunnitelmallisuus ja ennakointi koetaan tärkeinä
asioina siirtymätilanteissa. Ideakori on todettu tarpeelliseksi ja käytännönlä-
heiseksi arjen työvälineeksi. Jatkossa ideakoria voi muunnella ja kehittää sopi-
vaksi kokonaisuudeksi käyttötarpeen mukaan. Ideakorin käyttöä voi laajentaa
päiväkodin muihin siirtymätilanteisiin sekä toisiin ryhmiin.

Asiasanat: varhaiskasvatus, leikki, siirtymätilanteet, osallisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

JAAKSI, KIRSI-MARJA & SALMINEN, MIRA:
Idea Basket
Hallway Activities for 3–5-Year Old Children in Day Care Centres

Bachelor's thesis 53 pages, appendices 4 pages
November 2020

The purpose of this functional thesis was to create an idea basket for two different daycare centers. The aim of the basket was to provide motivating activities to improve interactions in hallways. Working with both educators and children, the goal was to make transitions more organized and better structured. The thesis focused specifically on hallway transitions with groups of 3–5-year old children.

Utilizing the used service design -approach, brainstorming, interviews, and observations, as well as co-creation, were all a part of the research process. In the theoretical part of the thesis, early childhood education, play, transition situations, and involvement all emerged as important concepts.

A prototype of the idea basket was placed in the daycare centers, and feedback on functionality was collected through user testing. The response was positive, highlighting the concept's practicality, its usefulness in calming down hallway transitions, and the diversity of the activities included.

The thesis concluded that planning and preparedness are crucial in transition situations. Both educators and children found the idea basket to be a practical and essential tool. In the future, the idea basket can be further updated and developed, as it is easily modifiable for other transition situations and age groups.

Key words: early childhood education, play, transition situations, involvement

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUS	8
	2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä, tehtävä ja tavoitteet	8
	2.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat.....	8
3	LAPSEN LEIKIN KEHITYS 3–5-VUOTIAANA	10
	3.1 Leikki lapsen toiminnassa	10
	3.2 Kolmevuotias lapsi	11
	3.3 Neljävuotias lapsi	11
	3.4 Viisivuotias lapsi	12
4	SIIRTYMÄTILANTEET PÄIVÄKODISSA	13
	4.1 Siirtymätilanteiden kuvaus.....	13
	4.2 Kasvattajan rooli siirtymätilanteissa	14
5	OSALLISUUS.....	16
6	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA OHJAAVAT TUTKIMUSTEHTÄVÄT	18
7	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSOTE JA TUTKIMUSMENETELMÄT ..	19
	7.1 Tutkimusote.....	19
	7.2 Tutkimusmenetelmät	20
8	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSPROSESSI.....	22
	8.1 Opinnäytetyön lähtökohdat.....	22
	8.2 Aivoriihi, haastattelut ja havainnointi	24
	8.2.1 Kasvattajien aivoriihi.....	24
	8.2.2 Lasten haastattelut	26
	8.2.3 Havainnointi.....	28
	8.3 Aivoriihen, haastattelujen ja havainnoinnin tulokset.....	29
	8.3.1 Kasvattajien ja lasten kokemuksia eteistilanteista.....	29
	8.3.2 Kasvattajien ja lasten konkreettisia kehittämisideoita.....	30

9	TUOTOKSENA IDEAKORI	32
9.1	Ideakorin sisältö	32
9.1.1	Pukeutumiskuvat	32
9.1.2	Ideapussit	34
9.2	Ideakorin käyttöönotto	37
9.3	Palautteen kerääminen ideakorin käytöstä ja jatkokehittäminen...39	
9.3.1	Palaute pukeutumiskuvien käytöstä	39
9.3.2	Palaute ideapussien käytöstä	40
9.3.3	Ideakorin jatkokehittäminen	41
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	42
10.1	Toteutusprosessin pohdintaa.....	42
10.2	Luotettavuus ja eettisyys	46
	LÄHTEET	48
	Liite 1. Tiedote kasvattajille	50
	Liite 2. Tiedote huoltajille.....	52

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe sai alkunsa yhteisistä keskusteluistamme, joissa mietimme päiväkodin arkea ja niitä tilanteita, joihin muutos ja hyvät ideat olisivat tarpeen. Me molemmat työskentelemme päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettajina, joten tuntui luontevalta valita aihe, joka nivoutuu läheisesti käytännön työhömmä. Aiheita arjesta nousi useita, mutta tässä opinnäytetyössä keskityimme päiväkodissa tapahtuviin varhaiskasvatuksen siirtymätilanteisiin, tarkemmin 3–5-vuotiaiden lasten ikäryhmään eteistilanteissa. Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme yhteistyössä kahden päiväkodin kanssa, joissa myös itse työskentelemme.

Lapsen päiväkotipäivä koostuu monista eri toiminnoista, joista ison osan muodostavat siirtymätilanteet. Siirtymätilanteilla tarkoitamme tässä opinnäytetyössä niitä hetkiä, jolloin siirrytään tekemisestä toiseen. Niitä ovat esimerkiksi ruokailuun ja päivälevolle siirtymiset sekä eteisessä ulos lähtemiseen ja sisälle tuloon liittyvät siirtymät, joihin liittyvät pukeutumistilanteet. Siirtymätilanteiden tulisi olla ennalta suunniteltuja, ja niihin pitäisi panostaa. Tästä lähtikin tarkentava ajatus opinnäytetyömme aiheeksi. Siirtymätilanteet ovat laaja kokonaisuus, joten päädyimme rajaamaan opinnäytetyömme siirtymätilanteet päiväkodin eteistilanteisiin. Näissä tilanteissa lapset joutuvat usein toimimaan hetken itsenäisesti ja odottelemaan muita.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli paneutua päiväkodin eteistilanteisiin yhdessä päiväkodin kasvattajien ja lasten kanssa, kartoittaa lähtötilanne ja kehittää toimintaa eteishetkissä suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat mielekästä tekemistä ja ajankulua siirtymätilanteisiin, etenkin eteishetkiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli työstää ideakori yhteistyöpäiväkotien eteistilanteisiin 3–5-vuotiaista lapsista koostuvien ryhmien käyttöön. Valitsimme 3–5-vuotiaat lapset kohderyhmäksi, koska he usein tarvitsevat vielä ohjattua toimintaa siirtymätilanteissa, mutta pystyvät toimimaan myös itsenäisesti pieniä hetkiä.

Ideakorin ajatuksena on auttaa ennen kaikkea lapsia, mutta myös kasvattajia löytämään motivoivaa ja kiinnostavaa eteistekemistä odotteluhetkiin. Ideakorista löytyy erilaisia, valmiita toimintaideoita ja konkreettista tekemistä. Ideakorin ei ollut tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokkautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi. Parhaimmillaan toteutettuna ideakori voi myös liikkua päiväkodissa tilasta, tilanteesta ja ryhmästä toiseen ja jopa toiseen päiväkotiin.

Tässä opinnäytetyössä termillä kasvattaja tarkoitamme varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Yhteistyöpäiväkodeissa lasten kanssa työskentelee varhaiskasvatuksen opettajia ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia.

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä, tehtävä ja tavoitteet

“Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana, esimerkiksi kerhotoimintana. Varhaiskasvatus on jokaisen suomalaisen lapsen oikeus ennen oppivelvollisuuden alkamista ja merkityksellinen osa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää Suomessa. (Mitä varhaiskasvatus on? n.d.)

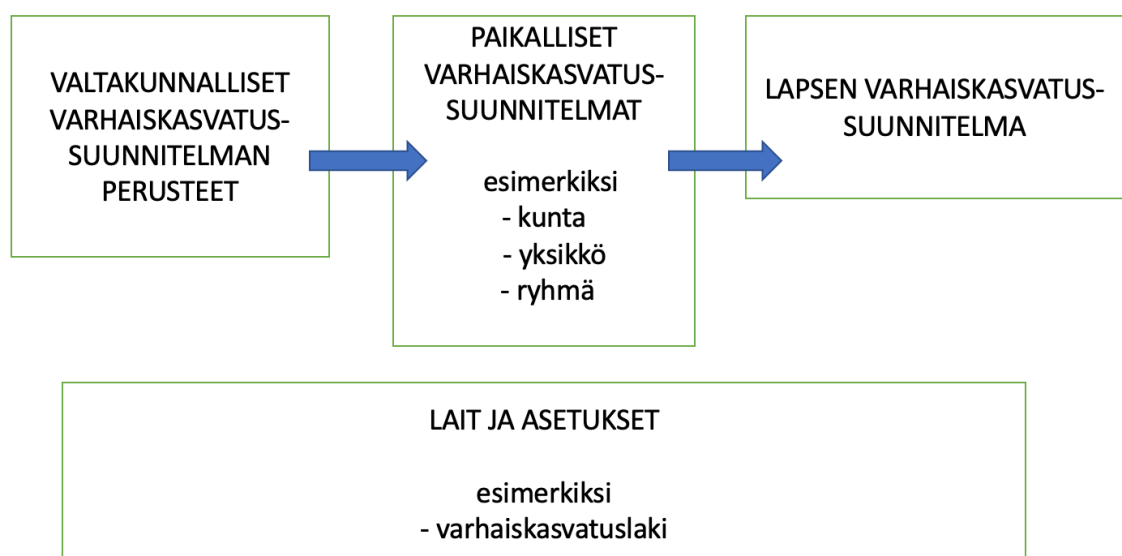
Varhaiskasvatus nähdään merkityksellisenä osana lapsen elinikäisen kasvun ja oppimisen kokonaisuutta (Tarkka 2017, 23). Varhaiskasvatuksella tuetaan lapsen koko elämän kestäviä oppimisen edellytyksiä sekä lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Lapsen hyvinvoinnin, vuorovaikutustaitojen ja kestävien ihmissuhteiden sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen ovat varhaiskasvatuksen tärkeitä tehtäviä. Varhaiskasvatuksen toivotaan myös mahdollistavan myönteiset oppimiskokemukset ja toteuttavan monipuolista pedagogista toimintaa, joka pohjautuu muun muassa leikkiin, taiteisiin, liikkumiseen ja kulttuuriin. (Helenius & Lummelahti 2018, 12.) Varhaiskasvatusvuosien aikana omaksutut taidot ja tiedot vahvistavat lapsen osallisuutta ja aktiivista roolia yhteiskunnan jäsenenä (Mitä varhaiskasvatus on? n.d.).

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä määrittävät monet tekijät, kuten erilaiset lait ja asetukset sekä varhaiskasvatussuunnitelmat (kuvio 1). Varhaiskasvatuslaki määrittää varhaiskasvatuksen tavoitteet. Näitä tavoitteita täsmentää opetushallituksen laatima valtakunnalliset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Helenius & Lummelahti 2018, 9.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tärkeänä tehtävänä on yhdistää varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet ja lasten tarpeet (Helin, Kola-Torvinen & Tarkka 2018, 11).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita tarkentavat ja konkretisoivat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia. Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia tulee kehittää, arvioida ja täydentää säännöllisesti, sekä niissä tulee ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee huolehtia myös siitä, että kasvattajat, lapset ja huoltajat pääsevät halutessaan osallistumaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat velvoittavat varhaiskasvattajat sitoutumaan varhaiskasvatuksen toimintaan, joka määritellään varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. (Helenius & Lummelahti 2018, 12; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9–10).

Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan oma henkilökohtainen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu. Tämä yhdessä huoltajien kanssa tehty lapsen vasu tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapset osallistuvat oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen mahdollisuuksien mukaan, ja heidän mielipiteensä ja toiveensa tulee selvittää ja huomioida. Lasten tulee kokea, että he voivat vaikuttaa omiin asioihinsa. (Helenius & Lummelahti 2018, 17–18,33; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9–10.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatusta määrittäviä tekijöitä

3 LAPSEN LEIKIN KEHITYS 3–5-VUOTIAANA

3.1 Leikki lapsen toiminnassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) korostavat lapsen oikeutta leikkiin ja leikillä oppimiseen. Leikin mahdollistaminen onkin yksi varhaiskasvatuksen päätehtävistä. Leikin katsotaan kehittävän lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 21, 38.)

Leikki on lapsen maailmaa. Leikki on lapselle luonnollista toimintaa, ja leikkiessä lapset oppivat monia uusia taitoja ja tietoja. Leikkiessään lapsi tuntee myös iloa, onnellisuutta ja mielihyvää. (Hujala, Valpas, Roos, Vlasov 2016, 47; Brotherus & Kangas 2018, 21.) Leikki on osa lasten jokapäiväistä vuorovaikusta, mutta leikkilisyys on vuorovaikutuksessa alikäytetty resurssi. Hassuttelu keventää arkea ja tarjoaa hyvällä tavalla mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuutta lapsen kanssa. Lapset myös kaipaavat leikkimistä aikuisen kanssa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 97.)

Leikki on varhaiskasvatuksessa ominainen työtapa, ja leikkiin osallistuminen on lapsen oikeus. Lapsen leikille on tärkeää luoda hyvät edellytykset. Kasvattajien tehtävä on antaa leikille aikaa ja mahdollisuuksia sekä huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua yhteiseen leikkiin omien taitojensa mukaisesti. Kasvattajien tulee turvata, tukea ja ohjata lapsen leikkiä. Lapsen tulee saada kokea myös aikuisen huomiota leikissä. Lasten leikki saa näkyä ja kuulua päiväkodin arjessa. On tärkeää, että lapset voivat kertoa ajatuksiaan ja ne huomioidaan toiminnassa. (Hujala ym. 2016, 47; Irwin 2017, 18–19; Brotherus & Kangas 2018, 22–23; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38–39.)

3.2 Kolmevuotias lapsi

Kolmevuotiaana lapsi on omistushaluinen ja utelias. Hän tunnustelee, puristelee ja kokeilee leluja. Sanavarasto on kasvanut, ja monet sanat ovat jo ymmärrettäviä ja selkeitä. Hän kyselee paljon ”miksi, missä” -kysymyksiä. Liikunnallisesti lapsi on jo taitava, ja tämän ikäisellä lapsella on suuri liikkumisen tarve. (Hermanson 2007, 36–37.)

Kolmevuotias nauttii kavereista, mutta yhteisleikin sujuminen on vielä vaihtelevaa. Kolmevuotiaan lapsen leikki on suurimmalta osin rinnakkaisleikkiä. Lapset peilaavat usein leikkeihinsä arjessa tapahtuneita asioita. Tämän ikäiset lapset opettelevat sääntöjä, ja yksinkertaiset säännöt toimivat leikeissäkin parhaiten. (Karvonen & Lehtinen n.d., 21–22.)

3.3 Neljävuotias lapsi

Neljävuotias lapsi on omatoiminen ja hallitsee motoriikkansa hyvin. Hän on itsevarma ja peloton leikeissään. Tämän ikäisen lapsen on vaikea pysyä paikoillaan yhden leikin parissa, mutta mielenkiintoinen puuha voi saada hänet keskittymään pidemmäksikin aikaa. Leikit, joissa voidaan olla aikuisilta piilossa, ovat neljävuotiaasta kiinnostavia. (Hermanson 2007, 38–39; Karvonen & Lehtinen n.d., 24.)

Nelivuotias leikkii mielellään toisten kanssa, ja hän kykenee yhteisleikkiin kahden tai kolmen lapsen ryhmässä. Leikeissä ei välttämättä ole vielä yhteistä päämäärää ja suunnitelmaa. Roolileikit ovat lapsesta mieluisia, ja kaverit kiinnostavat usein enemmän kuin itse leikki. Lapsi nauttii, kun saa olla hyödyksi ja puuhata yhdessä aikuisen kanssa. (Hermanson 2007, 38–39; Karvonen & Lehtinen n.d., 24.)

3.4 Viisivuotias lapsi

Viisivuotiaan lapsen motoriset taidot, kuten liikkeiden sujuvuus, ovat varsin kehittyneitä. Satujen ja musiikin kuuntelu on mieluista, ja lapsi keskustelee mielellään. Lapsi tutkii uteliaasti ympäristöään. Viisivuotias on jo melko taitava tekemään käsillään, ja lapsen kätisyys on vakiintumassa. Hän jaksaa keskittyä jopa puoleksi tunniksi erilaisiin tehtäviin päiväkodissa. (Hermanson 2007, 39–40.)

Viisivuotias on sosiaalinen ja viihtyy niin leikkikaveriensa kuin aikuistenkin seurassa. Hän pystyy yleensä selviämään ristiriitatilanteista ilman suurempia tunteenpurkauksia. Viisivuotias lapsi suunnittelee leikit yhdessä kavereiden kanssa ja osaa jo joustaa tarvittaessa. Lapsi oppii tekemään sopimuksia ja arvioimaan omaa käyttäytymistään. (Hermanson 2007, 39–40; Karvonen & Lehtinen n.d., 26–27.)

4 SIIRTYMÄTILANTEET PÄIVÄKODISSA

4.1 Siirtymätilanteiden kuvaus

Lapsen päiväkotipäivä on erilaisista toiminnoista koostuva kokonaisuus, johon sisältyy siirtymätilanteita. Siirtymätilanteet ovat hetkiä, joissa siirrytään tekemisestä toiseen. Tällaisia ovat eteisessä ulos lähtemiseen ja sisälle tuloon liittyvät siirtymät, joihin liittyvät pukeutumistilanteet, sekä sisällä tilasta toiseen siirtymiset. Siirtymätilanne alkaa siitä, kun edellinen toiminta loppuu ja päättyy siihen, kun lapsi siirtyy seuraavaan toimintaan. Näissä tilanteissa lapsi joutuu usein odottamaan vuoroaan, mutta samalla nämä arjessa päivittäin toistuvat tilanteet ovat lapselle oppimistilanteita. (Kanninen & Sigfrids 2012, 177–178.)

Siirtymätilanteet ja odottelu saattavat aiheuttaa joissakin lapsissa levottomuutta, ja ne voivat olla lapsille turvattomuutta tuottavia, intiimejä ja stressaavia kokemuksia. Siirtymätilanteissa voi herkästi esiintyä tönimistä, rauhattomuutta ja vaeltelua. (Kanninen & Sigfrids 2012, 31, 177.)

Siirtymätilanteet ovat päiväkodin arkitoimintatilanteita, joita voi rikastaa tekemällä niistä leikinomaisia. Lasten kanssa yhdessä tehty toiminta, kuten lelujen korjaaminen leikkihetken loputtua, voi vähentää siirtymätilanteiden levottomuutta ja vähentää rauhattomuutta. Siirtymätilanteiden porrastamisella voidaan vastaavasti välttää monia odotustilanteita ja ahtauden syntymistä päiväkodin tiloissa. Siirtymissä voidaan myös käyttää hyödyksi erilaisia lauluja, loruja ja tapoja liikkua paikasta toiseen. (Koivunen 2009, 58–59; Kanninen & Sigfrids 2012, 178.)

4.2 Kasvattajan rooli siirtymätilanteissa

Siirtymätilanteissa aikuisilla on tärkeä rooli tilanteiden ennakkoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa. Säännöllinen päivärytmi on tärkeä, ja siirtymät tilanteesta toiseen on hyvä ottaa huomioon päivärytmiä suunniteltaessa. Siirtymätilanteet kannattaa suunnitella etukäteen. Tilanteita voi ennakoida sekä sanoittaa ja mallintaa koko ajan lapsille. Ohjeiden antamiseen tulee kiinnittää huomiota. Lapsille ei kannata kertoa montaa tehtävää kerralla, vaan annettavat ohjeet kannattaa pilkkoa pienempiin osiin. Tällöin lapset oppivat pikkuhiljaa omatoimisesti valmistautumaan siirtymiin, esimerkiksi uloslähtöön. (Kanninen & Sigfrids 2012, 177–178; Helenius & Lummelahti 2018, 160–161.)

Jos siirtymätilanteita ei suunnitella kunnolla, tilanteet tuntuvat kasvattajista haastavilta ja niissä aiheutuu usein levottomuutta. Levottomuus johtuu myös siitä, että siirtymävaiheissa lapset toimivat enemmänkin oman itsensä varassa kuin ohjaajan ohjeiden mukaan. Näissä tilanteissa olisi hyvä muistaa, että kasvattajan kuuluu olla siellä, minne lapset ovat menossa. Näin vältetään tilanteet, joissa lapset joutuvat odottamaan kohtuuttoman kauan ja rupeavat yleensä nahistelemaan ja turhautumaan. Myös se, että siirtymätilanteet jaetaan pieniin osiin ja lapset pienempiin ryhmiin, helpottaa tilannetta. (Koivunen 2009, 58–59.)

Pienissä ryhmissä toimiminen ja tilanteiden porrastaminen rauhoittaa erilaisia siirtymätilanteita, esimerkiksi eteisissä. Pienryhmissä on helpompi keskittyä siihen, mitä ollaan juuri sillä hetkellä tekemässä. Lapsilla on silloin myös eteisessä enemmän aikaa ja tilaa pukeutua. Pienissä ryhmissä lapset kokevat olonsa turvallisemmaksi ja kasvattaja pystyy paremmin vastaamaan lapsen tarpeisiin. Porrastamalla ulko- ja sisätilojen käyttöä saadaan aikaan rauhallisempia toimintaympäristöjä ja tilojen käyttö monipuolistuu. (Kanninen & Sigfrids 2012, 177–178; Hujala ym. 2016, 40; Helenius & Lummelahti 2018, 160–161.)

Kasvattajien keskinäinen kommunikointi, työnjako, yhteiset pelisäännöt ja se, että jokainen tietää oman tehtävänsä ja paikkansa, auttaa siirtymätilanteiden sujumisessa. Kasvattajan rauhallisuus etenkin uusissa tai yllättävissä tilanteissa on tärkeää. He voivat omalla toiminnallaan, esimerkiksi sanoittamalla ja mallintamalla sekä yhdistämällä lauluja, loruja ja leikkejä tilanteisiin, kääntää lapsen huomion

positiivisiin asioihin. Näin töniminen, huutaminen ja levottomuus vähenee. (Tiusanen 2008, 79–80; Kanninen & Sigfrids 2012, 121, 177–178.)

Kasvattajan on otettava huomioon siirtymätilanteissa myös lasten tuen tarve, ikätaso ja temperamenttierot. Nämä kaikki vaikuttavat lasten toimintaan. Hitaammat tai tehtäviin jumittuvat lapset tarvitsevat siirtymiin enemmän aikaa. Neuvojen ja sanojen lisäksi kuvakortit vahvistavat puhuttua asiaa. Elekieli ja yksilölliset, ajoissa annetut valmistautumismarkit, esimerkiksi kellon kilinä, voivat olla avuksi. Myös rauhallinen tilanne, rutiinit sekä myönteinen palaute ovat merkittäviä asioita monelle lapselle ja päivän sujumiselle. Siirtymätilanteiden toimintaympäristö tulisi suunnitella sellaiseksi, että lapsi voi mahdollisimman paljon tehdä asioita itse. (Tiusanen 2008, 79–80; Kanninen & Sigfrids 2012, 121, 177–178.)

5 OSALLISUUS

Osallisuus on noussut keskeiseksi käsitteeksi osana osallistavaa ja aktivoivaa sosiaalipolitiikkaa (Lindh, Linnakangas & Laitinen 2017, 110). Osallisuus näkyy vahvasti myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, ja sitä käsitellään siellä useassa asiayhteydessä (Helin ym. 2018, 12).

Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen palveluiden kehittämisessä ja niihin vaikuttamisessa edellyttää sitä, että asiakkaiden ääni ja kokemukset tulevat kuuluksi (Lindh ym. 2017, 113). Asiakslähtöisyyden näkökulmasta osallisuus perustuu oletukseen paremmasta toiminnasta. Se toteutuu niin, että asiakasta kuunnellaan ja asiakastarpeet otetaan huomioon. Asiakkaat saavat osallistua toiminnan ja palvelujen kehittämiseen. (Stenvall & Virtanen 2012, 168.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan lasten osallisuutta lisää lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lapsen mielipiteiden sekä äänen kuuntelu ja kuuleminen vahvistaa osallisuutta. Varhaiskasvatuksessa lapsen aito kohtaaminen yksilönä on osallisuutta, ja jokaisella lapsella on oikeus osallisuuden tunteeseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30.) Lapset kokevat aitoa osallisuutta silloin, kun aikuiset löytävät lapsen näkökulman asioihin, lapset saavat tehdä valintoja ja osallistua päätöksentekoon. Lapset kokevat silloin tullessa kuuluksi ja hyväksytyksi, ja he tuntevat kuuluvansa joukkoon. (Roos 2016, 56).

Jokaisen aikuisen rooli on tärkeä kasvatusyhteisössä. Kasvattajien tulee olla aidosti ja aktiivisesti läsnä sekä kannustaa ja tukea lapsia aktiiviseen vuorovaikutukseen ja omien mielipiteiden ilmaisuun. (Roos 2016, 56; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30.) Lasten mielenkiinnon kohteet on tehtävä näkyväksi. Kasvattajan tärkein tehtävä on tukea ja vahvistaa lapsen osallisuutta vuorovaikutuksessa yhdessä lapsen kanssa (Ahonen & Roos 2019, 25).

Osallisuus on ennen kaikkea vuorovaikutusta, ja vuorovaikutus on osallisuuden perusta. Osallisuus rakentuu vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatusympäristössä, joka tukee osallisuutta, lapsi kokee itsensä tärkeäksi osaksi yhteisöä. Hyvässä ja turvallisessa ympäristössä jokainen lapsi kokee olevansa riittävän hyvä omana itsenään ja kenenkään ei tarvitse muuttua eikä muuttaa itseään. (Helin ym. 2018, 18–19; Ahonen & Roos, 2019, 22.)

On tärkeää erottaa käsitteet osallisuus ja osallistuminen toisistaan. Ne tarkoittavat eri asioita. Osallisuudessa henkilöt voivat vaikuttaa siihen toimintaan, johon osallistuvat ja he kokevat olevansa osallisia siinä. Kun taas osallistuminen voi olla vain mukanaoloa, ja se voi tapahtua muiden ihmisten ehdoilla. (Lindh ym. 2017, 114.) Se, että osallisuus voi ylipäättään toteutua päiväkodissa, tarkoittaa sitä, että osallisuuden on oltava osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja osallisuuden tulee näkyä lapsen arjessa päivittäin (Brotherus & Kangas 2018, 20).

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA OHJAAVAT TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyömme tavoitteena oli paneutua kahden päiväkodin eteistilanteisiin yhdessä päiväkodin kasvattajien ja lasten kanssa, kartoittaa lähtötilanne ja kehittää toimintaa eteishetkissä suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat mielekästä tekemistä ja ajankulua siirtymätilanteisiin, etenkin eteishetkiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli työstää ideakori yhteistyöpäiväkotien eteistilanteisiin 3–5-vuotiaiden ryhmien käyttöön. Ideakorin ajatuksena on auttaa ennen kaikkea lapsia, mutta myös kasvattajia löytämään motivoivaa ja kiinnostavaa eteistekemistä odotteluhetkiin. Ideakorista löytyy erilaisia, valmiita toimintaideoita ja konkreettista tekemistä kyseiseen hetkeen. Ideakorin ei ollut tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokkautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi.

Opinnäytetyömme etenemistä ohjaavat tutkimustehtävät olivat:

1. Eteisen odotteluhetkien kehittäminen selvittämällä kasvattajien ja lasten kokemuksia päiväkodin eteistilanteista.
2. Lasten ja kasvattajien osallistaminen ideakorin kehittämiseen.

7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSOTE JA TUTKIMUSMENETELMÄT

7.1 Tutkimusote

Tutkimusotteena eli lähestymistapana käytimme opinnäytetyössämme kvalitatiivista eli laadullisista tutkimusotetta. Opinnäytetyömme on toiminnallinen ja sisältää piirteitä toimintatutkimuksesta.

Tutkimuksessa, jossa on käytetty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta, tutkimusaineiston kokoa ei säätele määrä vaan laatu. Laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävyyttä, vaan tavoitteena on ilmiön ja sen merkityksen ymmärtäminen. (Kananen 2012, 25–30; Vilkka 2015, 150.)

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan järjestämistä, järjeistämistä, ohjeistamista tai opastamista. Se voi olla esimerkiksi käytännön työelämään suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Toteutustapa valikoituu kohderyhmän mukaan. Se voi olla esimerkiksi opas, kirja, kansio, kotisivut tai tapahtuma. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10.)

Toimintatutkimuksen taustalla ovat usein käytännön tilanteet työelämästä, jotka kaipaavat kehittämistä. Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu aktiivisena toimijana oman työpaikan tai kohdeyhteisön tutkimiseen ja kehittämiseen. Tutkijan tavoitteena on kehittää kohderyhmän tietoisuutta ja toimintaa. Vuorovaikutuksella ja tietoisuudella voidaan vaikuttaa asioihin, saadaan osallistujat sitoutumaan muutokseen ja tätä kautta muutoksesta pysyvä. (Kananen 2012, 82–84.)

Toimintatutkimuksen tavoitteena on toimintaa palvelevan tiedon tuottaminen ja muutoksen aikaansaaminen. Toimintatutkimuksessa ensin suunnitellaan ja asetetaan muutokselle tavoitteet, laaditaan toimintaohjelma. Sitten toimintaohjelma viedään käytäntöön eli toteutetaan. Sen jälkeen arvioidaan ja seurataan toiminnan tuloksia ja vaikutuksia. Sitten palataan syklin alkuun ja käynnistetään uusi

kehittämiskierros. Tarvittaessa tietysti täsmennetään tavoitteita ja toimintaohjelmaa. Prosessin aikana tiedon ja ymmärryksen määrä kasvaa. (Kananen 2012, 82–84.)

7.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössämme hyödynnämme palvelumuotoilun näkökulmaa. Kirjassa *Palvelumuotoilu Sotessa*, Tarja Ahonen (2019) kuvailee, kuinka palvelumuotoilun avulla palveluista luodaan toimivia, laadukkaita ja aidosti kestäviä. Lähtökohtana ovat asiakasymmärrys ja asiakkaan kokemukset palveluista. Kokonaisvaltainen näkemys, visuaaliset työmenetelmät sekä iteratiivinen kehittäminen mahdollistavat myös piilossa olevien, yllättävien ratkaisujen ja mahdollisuuksien löytämistä ja kehittämistä. Iteratiivinen kehittäminen palvelumuotoilussa tarkoittaa, että mikään vaihe kehittämisprosessin aikana ei ole kokonaan valmis vaan kaikkiin vaiheisiin voidaan palata tarvittaessa. (Ahonen 2019, 35, 57.)

Palvelumuotoilu on tiimityötä, kehittämistä yhdessä. Yhteiskehittämisessä ihmiset sitoutuvat vahvasti kehittämiseen ja sitä myötä myös palvelun tuottamiseen ja käyttöönottoon. Keskeinen ajatus palvelumuotoilussa on eri osapuolten osallistaminen kehittämiseen. On tärkeää ymmärtää asiakasryhmän ja toiminnan tarpeet kehitettävään palveluun. Tavoitteena yhteiskehittämisessä on, että kaikki palveluun liittyvät näkökulmat ja asiat huomioidaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Palvelumuotoilijat valitsevat kokonaisuudesta kehitettävälle palvelulle parhaiten sopivat elementit palvelukonseptiin edelleen kehitettäväksi. Palvelun elementtejä kannattaa testata käytännössä niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista. Palvelumuotoilussa hyödynnetään joustavia menetelmiä raskaiden prosessien sijaan. (Tuulaniemi 2016, 116–117).

Palvelumuotoilun näkökulma tutkimusmenetelmänä tukee hyvin opinnäytetyöhömmme valittua tutkimusotetta. Alla olevassa kuviossa (kuvio 2) esittelemme palvelumuotoilun käyttöä opinnäytetyössämme. Kuviossa esiintyviä käsitteitä: aivoriihi, haastattelu ja havainnointi, avaamme laajemmin luvussa 8 opinnäytetyömme tutkimusmenetelminä.

Palvelumuotoilun käyttö opinnäytetyössämme:

1. Teoriapohjan hankinta
2. Lähtötilanteen kartoitus kasvattajien ja lasten kanssa, tarkoituksen ja päämäärän selvittäminen:
 - a) Aivoriihi kasvattajien kanssa:
tarralapuille tuotetaan paljon ideoita lyhyessä ajassa
-idean jalostus, suunnan tarkempi määrittäminen ja visualisointi
 - b) Lasten haastattelut ja havainnointi:
- tarpeiden kartoitus ja lasten ideat
3. Tuotos:
prototyyppi ideakorista, testaukset lasten ja kasvattajien kanssa
4. Käyttöönotto:
vaikutusten arviointi, tulosten seuranta
- muutosten tekeminen ideakoriin
5. Dokumentointi, opinnäytetyön viimeistely
6. Presentaatio, opinnäytetyön ja tulosten esittely

KUVIO 2. Palvelumuotoilun käyttö opinnäytetyössämme (mukailtu Ahonen 2019, 73–75)

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSPROSESSI

8.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyömme aihe sai alkunsa helmikuussa 2020 Tampereen ammattikorkeakoululla. Kävimme sosionomi -muuntokoulutuksen luennoilla yhteisiä keskusteluja päiväkotityöstä tämän hetken maailmassa. Keskusteluissa nousi usein esiin päiväkodin arkea haastavat asiat ja ne tilanteet, joihin muutos ja hyvät ideat olisivat tarpeen. Me molemmat työskentelemme päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettajina, joten tuntui luontevalta valita aihe, joka nivoutuu läheisesti käytännön työhön ja omaan työpaikkaan.

Otimme opinnäytetyömme tutkimusajatuksen arjen tilanteista esille työpaikoillamme sekä esimiehen että työyhteisön kanssa, ja sieltä nousi esiin yhtenä ajatuksena haasteet siirtymätilanteissa. Tartuimme ajatukseen kiinni ja lähdimme miettimään asiaa tarkemmin käsitekartan avulla. Siirtymätilanteita tulee päiväkotipäivän aikana useita, joten tulimme tulokseen, että aihetta täytyy rajata. Tässä kohtaa lähdimme hakemaan teoriapohjaa tutkimalla kirjallisuutta ja etsimällä aiheesta tehtyjä aikaisempia tutkimuksia.

Pikkuhiljaa keskustelujen ja teoriaan tutustumisen myötä aihe lähti tarkentumaan, ja siirtymätilanteet rajautuivat eteistilanteisiin. Ajatuksenamme oli alusta lähtien tuottaa jotain konkreettista eli käytännönläheinen työväline arkeen, ja halusimme kehittää ideaa yhteistyössä päiväkotien lasten ja kasvattajien kanssa.

Opinnäytetyömme tutkimuksellisen ja toiminnallisen osuuden toteutimme yhteistyössä kahden päiväkodin kanssa, joissa myös itse työskentelemme. Toinen päiväkodeista on 42 paikkainen, jossa on 0–7-vuotiaita lapsia ja seitsemän kasvatustajaa. Toisessa päiväkodissa on 48 hoitopaikkaa 0–5-vuotiaille lapsille ja kasvatustajia työskentelee seitsemän.

Pohdimme yhdessä työyhteisöissä tutkimuksen kohderyhmiä. Tässä opinnäytetyössämme halusimme ehdottomasti kuuluviin sekä lasten että kasvattajien äänen. Yhteistyöpäiväkodit ovat kolmeryhmäisiä eli melko pieniä yksiköitä. Päädyimme kuitenkin siihen ratkaisuun, että koko päiväkodin lapset olisivat kohderyhmänä liian suuri. Tässä opinnäytetyössä kohderyhmäksi valikoitui 3–5-vuotiaista lapsista koottu ryhmä. He tarvitsevat vielä ohjattua toimintaa siirtymätilanteissa, mutta pystyvät toimimaan myös itsenäisesti pieniä hetkiä. Tarkoituksena on kuitenkin, että ideakori-idea voidaan laajentaa myöhemmin päiväkodin kaikkien lasten käyttöön sekä muihin siirtymätilanteisiin.

Kasvattajien kohderyhmäksi puolestaan valikoitui kaikki päiväkodin kasvattajat. Perustelimme tätä kasvattajien valintaa sillä, että kasvattajien määrä on kokonaisuudessaan kohtuullinen, ja kummassakin päiväkodissa kasvattajat työskentelevät eri työvuoroissa välillä kaikkien päiväkodin lasten kanssa, vaikka 3–5-vuotiaat eivät oma ryhmä olisikaan. Ajattelimme myös, että uusi työväline on helpompi saada juurrutettua arjen työvälineeksi, kun koko työyhteisö on luomassa sitä ja jokainen kasvattaja pääsee heti kehittämisprosessin alusta alkaen mukaan.

Opinnäytetyön aiheen selkeydyttyä lähdimme hankkimaan teoriatietoa. Tiedon hankintavaiheessa käytimme hakusanoina muun muassa termejä siirtymätilanteet, eteistilanteet, 3–5-vuotiaiden leikki ja kehitys, päiväkotit, osallisuus ja varhaiskasvatus. Tutkimme kirjallisuutta, ja etsimme aikaisempia tutkimuksia aiheesta. Varhaiskasvatukseen liittyvää kirjallisuutta löytyi paljon, mutta siirtymätilanteisiin löytyi suhteellisen vähän kirjoitettua tietoa verrattuna muuhun varhaiskasvatuksesta löytyvään materiaaliin. Aikaisempia tutkimuksia löytyi varhaiskasvatuksen siirtymätilanteisiin liittyen sekä kasvattajien että lasten näkökulmasta, esimerkiksi (Leppänen 2017; Laaksonen 2019). Saimme näistä tutkimuksemme vaikutteita, vaikka emme käyttäneet niitä tutkimuksessamme lähdemateriaalina. Halusimme tuottaa osallistamisen ja palvelumuotoilun yhteiskehittämisen kautta käytännönläheisen ja omannäköisen työvälineen juuri näihin yhteistyöpäiväkotihin sopivaksi.

Työmme teoriaperusta koostuu varhaiskasvatuksen, 3–5-vuotiaiden leikin kehityksen, siirtymätilanteiden ja osallisuuden käsitteistä. Teoriatietoa keräsimme tutkimalla ja lukemalla kirjallisuutta ja erilaisia artikkeleita. Teoriapohjan keräsimme ja kirjoitimme pääasiassa kevään ja kesän 2020 aikana ja viimeistelimme syyslokakuussa 2020.

8.2 Aivoriihi, haastattelut ja havainnointi

Opinnäytetyömme tutkimusluvut myönnettiin toukokuussa 2020. Sen jälkeen aloimme valmistella opinnäytetyön toiminnallista osuutta ja käytännön toteutusta päiväkodeissa. Opinnäytetyö lähti konkreettisesti liikkeelle, kun jaoimme itsekirjoittamamme tiedotteet päiväkodin kasvattajille (liite 1) ja lasten huoltajille (liite 2). Tiedotteet olivat myös nähtävillä huoltajille päiväkodin eteistilassa ja kasvattajille henkilökunnan tilassa. Tiedotteissa kerroimme opinnäytetyöstämme ja tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Lasten, kasvattajien ja yhteistyöpäiväkotien nimet eivät tule opinnäytetyössä esille. Annoimme huoltajille ja kasvattajille mahdollisuuden ottaa meihin yhteyttä, jos heille tulee kysyttävää. Kaikki huoltajat antoivat luvan lastensa osallistumiseen ja olivat kannustavia ja tyytyväisiä siihen, että kehittämistyötä tehdään. Myös kaikki kasvattajat lähtivät mukaan kehittämistyöhön.

8.2.1 Kasvattajien aivoriihi

Kasvattajien kanssa kokoontuimme kummassakin päiväkodissa ensimmäisen kerran toukokuun 2020 lopussa ja kerroimme tarkemmin opinnäytetyöstämme ja siihen liittyvistä tutkimustehtävistä. Ensimmäiseen kokoontumiseen osallistui toisessa päiväkodissa seitsemän kasvattajaa ja toisessa neljä kasvattajaa. Kerroimme kasvattajille, että olemme rajanneet opinnäytetyömme koskemaan siirtymiä eteistilanteissa 3–5-vuotiaiden lasten ryhmissä. Kasvattajille kerrottiin myös, että tässä opinnäytetyössä yhdistyy kahden päiväkodin kasvattajien ideat ja ajatukset. Päiväkoteja ei missään vaiheessa verrata keskenään, vaan tarkoituksena on saada aikaan yhdessä mahdollisimman toimiva työkalu arkeen.

Avasimme kasvattajille myös lyhyesti yhteiskehittämistä palvelumuotoilun näkökulmasta. Tarkoituksena on, että me opinnäytetyön tekijät emme tarjoile heille valmista ideakoria työvälineeksi, vaan se luodaan yhteistyössä kaikkien kasvattajien ja lasten kanssa. Ideakorista tehdään kasvattajien ja lasten ajatusten ja ideoiden pohjalta malliversio, jota lähdetään kokeilemaan käytännössä. Ideakorin on tarkoitus koko ajan kehittyä käytännön kokemusten ja palautteen mukaan. Alusta alkaen meillä tekijöillä on ollut selvänä ajatuksena, että tuotoksen ei ole tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi vielä opinnäyteprosessin jälkeenkin. Opinnäytetyön pohjustuksen eli aiheen, tavoitteen, tarkoituksen ja tutkimusmenetelmien kertomisen jälkeen, toteutimme kasvattajien kanssa ideoinnin aivoriihimenetelmällä.

Aivoriihimenetelmä on yksi ideointimenetelmien muoto. Sitä käytetään tilanteissa, joissa halutaan kehittää esimerkiksi jotain palvelua tai tuotetta luovalla tavalla toimivammaksi tai halutaan muuttaa jotain toimintatapaa sopivammaksi. Aivoriihimenetelmässä on tarkoitus tuottaa paljon erilaisia ideoita ryhmässä lyhyessä ajassa ja näin löytää ratkaisu muutokseen. Ryhmä tuottaa yleensä aina enemmän ja monipuolisemmin ideoita kuin yksittäiset henkilöt. Isosta ideamäärästä löytyy aina toteuttamiskelpoisia ideoita. Aivoriiehen osallistuneet myös sitoutuvat kaikella todennäköisyydellä paremmin ratkaisuihin, kun he ovat itse olleet prosessissa mukana alusta lähtien. Aivoriieessä kaikki ideat ovat tervetulleita ja kaikki ideat kirjoitetaan ylös. Ideointivaiheessa ideoita ei arvioida, vaan arviointi tapahtuu myöhemmin. (Lavonen & Korhonen 2020, 89; 94–96.)

Kasvattajien aivoriihi-ideoinnissa kasvattajat kirjoittivat ensin tarralapuille mahdollisimman monta ajatusta ensimmäiseen tutkimustehtäväämme eteistilanteisiin liittyen. Ohjeena oli kirjata nopeasti ajatuksia tarralapuille sekä toimivista että haasteellisista asioista ja tilanteista, joita päiväkodin eteistiloissa kohdataan päivittäin lapsiryhmien mennessä ulos ja sisään. Tällä halusimme selvittää, millä tavalla kasvattajat kokevat eteistilanteet, ja tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon erilaisia ja monipuolisia ajatuksia lyhyessä ajassa.

Seuraavaksi tarralapuille kirjattiin haaveita, toiveita ja uudistusideoita siitä, miten eteisen siirtymätilanteita voisi parantaa ja mitä eteisen ideakorista voisi löytyä.

Tämä puolestaan liittyi toiseen tutkimustehtäväämme, ideakorin kehittämiseen. Korostimme, että kaikki ideat ja ajatukset ovat tervetulleita, tyhmiä ideoita ei ole ja kaikkien ideoiden ei tarvitse olla edes realistisia.

Ideoinnin jälkeen tarralapot jaoteltiin ensimmäisen ja toisen tutkimustehtävän mukaan. Alla olevassa kuvassa (kuva 1) tarralapot ovat jo alustavasti järjesteltyinä aiheittain. Yhtään ajatusta ja ideaa ei karsittu tässä vaiheessa pois. Sovimme kasvattajien kanssa, että jätämme ideat hautumaan ja jatkamme yhteistä ideointia ja kehittämistä elokuussa, kesälomien jälkeen.

KUVA 1. Esimerkki aivoriihestä kuvattuna toisen päiväkodin seinältä (Jaaksi 2020)

8.2.2 Lasten haastattelut

Kesäkuun 2020 alussa otimme päiväkodeissa eteistilanteet puheeksi lasten kanssa. Tämä tapahtui kahden aamupäivän aikana päiväkotien eteistiloissa, kun olimme siirtymässä sisästä ulos. Ajattelimme, että haastattelutilanne olisi hyvä toteuttaa konkreettisesti paikassa, mihin uudistuksia ja kehittämistä tarvittaisiin. Haastattelutilanne lasten kanssa oli suunniteltu luonnollisena osana normaalin päivittäisen toiminnan yhteyteen eikä irrallisena tapahtumana. Haastattelun

paikka ja ajankohta ja se, keitä paikalla on, vaikuttaa aina myös lasten vastauksiin (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 141).

Haastatteluun osallistui kahtena eri päivänä toisesta päiväkodista kaksi pienryhmää, yhteensä 12 lasta ja toisessa päiväkodissa 10 lasta. Haastattelun toteutimme pienryhmissä ryhmähaastatteluna, joka oli lähinnä vapaata, dialogista keskustelua lasten kanssa.

Lasten haastattelut tai dialogiset keskustelut voivat olla hedelmällinen tapa saada talteen tietoa lasten mielipiteistä ja toiveista. Ajatuksena se, että lapsi on elämänsä paras asiantuntija, on hyvä lähtökohta haastattelulle. Avoimet kysymykset, missä kysytään lapsen toiveita tai mitä hän ihmettelee, antavat enemmän tietoa kuin ”onko, eikö”-kysymykset, joihin on lapsen helppo antaa lyhyt kyllä tai ei -vastaus. Ryhmähaastattelussa voi pienessä porukassa keskustella esimerkiksi varhaiskasvatusympäristön tai toimintatapojen kehittämistä. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 140, 141.)

Motivaattorina ja keskustelun aloittajana lasten kanssa toimi nalle, joka nimettiin Onniksi. Keskustelimme lasten kanssa pienryhmissä siitä, mitä he eteisessä tällä hetkellä tekevät ja minkälaisiksi he eteistilanteet kokevat. Yhdessä pienryhmässä oli 4–7 lasta. Vahvistimme lasten kanssa käytyä keskustelua muutamilla haastattelukysymyksillä. Lapset kertoivat nallelle ajatuksistaan, ja me kirjoitimme niitä ylös paperille.

Nalle kysyi lapsilta myös, mitä heistä olisi mukava tehdä eteisessä sen jälkeen, kun he ovat pukeneet tai riisuneet ja odottavat siirtymistä seuraavaan tilanteeseen. Lapsilta tuli spontaanisti vain muutamia ajatuksia. Olimme kuitenkin varautuneet siihen, että lapset eivät välttämättä innostu, eivät osaa, tai eivät halua kertoa toiveistaan juuri sillä hetkellä. Joten näytimme heille myös konkreettisilla tavaroilla muutamia ehdotuksia ideoista, joista lapset saivat valita mieluisiaan. Kirjasimme myös tavaroiden kautta nousseet lasten ideat ylös.

Lapset pitivät siitä, kun heidän ajatuksiaan kirjataan ylös ja luetaan ääneen. Kun lapset tottuvat, että heidän ajatuksistaan ollaan kiinnostuneita ja asioita voidaan pohtia yhdessä, he myös rohkaistuvat kertomaan mielipiteitään ja ilmaisemaan

itseään paremmin. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, 141.) Myös yhteistyöpäiväkodeissämme lapset halusivat kuulla, mitä kirjoitimme paperille ja mitä he olivat sanoneet.

8.2.3 Havainnointi

Teimme työyhteisön jäsenenä osallistuvaa havainnointia eteistilanteissa. Havainnointi opinnäytetyössämme oli kuitenkin lähinnä muita tutkimusmenetelmiä tukevaa. Lasten havainnointi ja pedagoginen dokumentointi sen välineenä on tärkeä työmenetelmä varhaiskasvatuksessa. Sitä hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tämän takia halusimme nostaa myös havainnoinnin osuuden näkyväksi opinnäytetyössämme.

Lapsiryhmän toiminnan havainnointi on yksi tärkeimmistä tavoista kehittää varhaiskasvatuksen toimintaa. Tavanomaista on havainnointi, jossa tutkija oman roolinsa avulla tekee havaintoja tutkimastaan ilmiöstä tai ongelmasta. Havainnointi edellyttää tietoista sitoutumista toiminnan tarkkailuun. Havainnot tulee tallentaa, ja arjessa pedagoginen dokumentointi ja havainnointi ovat usein erottamattomat. (Grönfors 2010, 154–156, 161; Ahonen 2017, 143–144.) Emeritusprofessori Grönfors (2010, 158) sanoo: ”Lasten päiväkodin arki on niin monimuotoista, että siitä on vaikea saada syvällistä tietoa muulla tavoin kuin havainnoimalla.”

Opinnäytetyön alkuvaiheessa keväällä 2020 havainnoimme eteistilanteen senhetkistä tilannetta, lasten ja kasvattajien rooleja sekä sitä, mitkä asiat näyttivät toimivan ja missä asioissa oli ongelmia. Havainnointi tuli tärkeäksi myös, kun ideakoria ryhdyttiin testaamaan päiväkodissa. Havainnoimme, kuinka lapset ja kasvattajat ottivat ideakorin käyttöön sekä myöhemmin sitä, oliko ideakorin ideat tuoneet muutosta eteistilanteisiin. Keräsimme havaintoja päivittäisistä tapahtumista eteistilanteissa myös muilta kasvattajilta.

8.3 Aivoriihen, haastattelujen ja havainnoinnin tulokset

Opinnäytetyössä toteutetut kasvattajien aivoriihi ja lasten haastattelut sekä havainnointi tuottivat monenlaisia ajatuksia, ideoita ja kehittämiskohteita sekä yleisiä huomioita eteistilanteista. Niistä saaduissa vastauksissa saatiin tuloksia moniin tutkimustehtäviin.

8.3.1 Kasvattajien ja lasten kokemuksia eteistilanteista

Opinnäytetyömme ensimmäisessä tutkimustehtävässä halusimme kartoittaa sekä kasvattajien että lasten kokemuksia eteistilanteista tutkimushetkellä. Kasvattajien kohdalla kartoitus toteutettiin aivoriihi-ideointimenetelmällä.

Aivoriihi-ideoinnin aikana täytettiin kaiken kaikkiaan 96 tarralappua, toisessa päiväkodissa 46 ja toisessa 50. Ensimmäiseen tutkimustehtävään liittyen tuli yhteensä 48 vastausta, 21 toisessa päiväkodissa ja 27 toisessa. Nämä 48 tarralappua jäsennettiin kahteen osaan:

1. toimiviksi koetut asiat, joita oli yhteensä 13 ja niistä yhdeksän toisessa päiväkodissa ja 4 toisessa
2. haasteelliseksi koetut asiat, joita oli yhteensä 35 ja niistä 17 toisessa päiväkodissa ja 18 toisessa.

Analysoidessamme aivoriihen tuloksia, erottelimme vastaukset teemoittain. Kasvattajien eteissiirtymien lähtötilanteessa toimivina koetuista asioista nousi kolme eri teemaa:

1. pienryhmätoiminta: *"yleensä muistetaan toimia pienryhmissä", "hoitajat tuntevat lapset hyvin"*
2. toiminnan porrastaminen: *"porrastettu ulos lähteminen ja sisälle tulo"*
3. toimivat käytännön asiat: *"nimikoidut pyykkipojat ja nimikoidut vaatteet hyvä asia"*. Näiden lisäksi tuli esille vielä yksittäinen toimiva asia, *"laulut"*, jotka koetaan positiivisina eteistilanteissa.

Kasvattajien mielestä haasteelliseksi nousseet asiat eteistilanteissa, jaoimme myös kolmeen teemaan:

1. fyysiset tilat: *"pieni eteinen", "toimimattomat tilat", "kuivauskaappien määrä", "aikuisten vessojen sijainti"*
2. oma työtapaan sekä päiväkodin työtapoihin ja toimintaan liittyvät asiat, kuten oma ennakointi ja valmistautuminen tilanteisiin: *"vaatteiden etsintä", "rauhattomuus", "kaoottisuus", "liikaa lapsia samassa tilassa", "kiireen tuntu"*
3. odottamisen kokemus lapsilla: *"odotus jopa 10 min., jos nopea lapsi pukee ensimmäisten joukossa", "osa lapsista hitaita, osa nopeita"*.

Seuloimme heti alussa pois fyysisiin tiloihin liittyvät asiat, kuten tilan ahtaus, kuivauskappien määrän lisääminen ja vessojen sijainti, koska näihin emme pysty tässä hetkessä vaikuttamaan. Opinnäytetyömme tuotos on konkreettinen ideakori, jonka avulla pystymme vaikuttamaan toiminta- ja työskentelytapoihin. Veimme kuitenkin myös nämä aivoriihessä nousseet, kehittämisen tarpeessa olevat asiat eteenpäin tiedoksi päiväkodin johdolle.

Lapsilta saatu aineisto eteissiirtymien lähtötilanteesta oli ryhmähaastattelun ja tilanteen havainnoinnin avulla niukkaa ja melko yksimielistäkin. Lapset kokivat, että *"eteisessä puetaan ja riisutaan", "odotetaan", "jutellaan kaverin kanssa" ja "ehkä joskus vähän riehutaankin"*.

8.3.2 Kasvattajien ja lasten konkreettisia kehittämisideoita

Toinen tutkimustehtävämme oli kasvattajien ja lasten osallistaminen ideakorin kehittämiseen eteisen odotteluhetkiin. Tähän teemaan liittyen täytettiin kasvattajien aivoriihessä toimivia kehittämisideoita 48 tarralappua, joista 25 toisessa päiväkodissa ja 23 toisessa. Analysoidessamme vastauksia jaottelimme vastaukset kolmeen teemaan:

1. kasvattajan toiminta, ennakointi ja suunnittelu: *"sovitaan etukäteen kuka ensin ulos ja sisään", "toinen aikuinen apuna", "laitetaan vaatteet valmiiksi", "aikuinen keskittyy lapseen" "aikuisen läsnäolo – ole lasten kanssa, auta, kuuntele ja juttele"*.
2. eteistekemistä lapsille – pukeutumista helpottavia ideoita: *"liikunnan lisäämistä siirtymähetkeen esim. eläinten lailla pukemista", "jotain helpotusta"*

pukemiseen”, ”mielikuvitusta pukeutumistilanteisiin esim. puetko prinsessamekon vai avaruuspuvun, koska eteisessä odottaa raketti”, ”joku kiva kannustin, vaikka aarteen löytyminen pukemisen / riisumisen jälkeen”

3. *eteistekemistä lapsille – odottamiseen ideakori-ideoita: ”mielenkiintoista odottelupuuhaa”, ”tekemistä eteiseen”, ”materiaalilaatikko”, ”vaihtuvaa sisältöä koriin”, ”kirjoja”, ”liitutaulu”, ”isoa paperia seinälle tai lattiaan”, ”etsi kuvasta -kuvia”, ”laulaminen ja musiikki eteisessä”, ”lorut tai arvoitukset”, ”sormivirkkaus”, ”hilepallot ihailtaviksi”, ”tablettista pikku toimintaa tai katseltavaa”.*

Selvitimme myös, mitä lapset haluaisivat tehdä eteisessä pukemisen tai riisumisen jälkeen. Tähänkin tuli spontaanisti lapsilta melko vähän asioita. Niitä oli laulaminen, piirtäminen, jumppaaminen ja leikkiminen. Osa halusi ”olla vaan”. Otimme molemmissa päiväkodeissa haastattelun tueksi myös konkreettisia asioita, esimerkiksi kirjat, hernepussit ja cd -levyt, joista lapset innostuivat. Tämän sekä kasvattajilta että lapsilta saadun aineiston pohjalta lähdimme työstämään itse tuotosta, ideakoria eteistilanteisiin.

9 TUOTOXENA IDEAKORI

9.1 Ideakorin sisältö

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää yhteistyöpäiväkodeissa eteistilanteiden toimintaa suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi ideakoritoiminnan avulla. Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi ideakori yhteistyössä päiväkotien kasvattajien ja lasten kanssa, ja sen rakentamisessa käytettiin heiltä tulleita ideoita. Ideakori sisältää pukeutumiskuvat ja ideapussit.

9.1.1 Pukeutumiskuvat

Pukeutumiskuvien tarkoituksena on auttaa lapsia etenemään pukeutumistilanteissa. Eteisessä näkyvillä olevat kuvat tukevat ja ohjaavat lapsen tarkkaavaisuuden suuntaamisesta pukeutumiseen. Pukeutumistilanteissa pukemisjärjestyksestä olevat kuvat voivat rauhoittaa lasta. Lapsen on helpompi kuvien avulla hahmottaa, mitkä vaatteet ja missä järjestyksessä ne puetaan päälle. (Koivunen 2009, 64–65, 106.)

Pukeutumiskuvat ja niiden käyttöönotto kehittyi opinnäytetyömme ideakoriin kasvattajien aivoriihi-ideoinnin tuotteena. Tarve nousi käytännössä koetuista tilanteista pukeutumishetkessä, joissa lapsen mielenkiinto kohdistuu usein kaveriin, vaatteiden heittelyyn tai muuhun touhuamiseen pukeutumisen sijasta. Ideakorin kehittämisen aikana saimme ajatuksen kuvien käytöstä. Ajattelimme kuvien selkeyttävän ja jopa rauhoittavan lasten pukeutumistilanteita. Käyttämämme kuvat tulostimme Papunet-sivustolta, ja toisessa päiväkodissa yksi kasvattajista piirsi pukeutumiskuvat. Molemmissa päiväkodeissa oli erilaiset tarpeet kuvien käytölle. Toisessa päiväkodissa kuvat kiinnitettiin jokaisen lapsen kaapin oveen (kuva 2) ja toisessa lattialle (kuva 3). Esimerkkikuvat näkyvät alla.

KUVA 2. Pukeutumiskuvat kaapin ovesa (Salminen 2020)

KUVA 3. Pukeutumiskuvat lattialla (Jaaksi 2020)

9.1.2 Ideapussit

Ideapussien tarkoitus on tuoda valmiita toimintaideoita eteisen odotteluhetkiin ja auttaa näin sekä lapsia että kasvattajia löytämään helposti ja nopeasti tilanteeseen sopivaa tekemistä. Ideapusseista löytyy konkreettista, motivoivaa ja kiinnostavaa eteistekemistä. Pohdimme ideapussien sisältöä kasvattajien aivoriihen ja lasten haastattelujen sekä tekemämme havainnoinnin perusteella.

Otimme huomioon ideapussien suunnittelussa, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018) nousevat oppimisen alueet tulisi huomioida mahdollisimman monipuolisesti. Kasvattajan tulee ottaa huomioon lapsen ideat osaksi suunnittelemaansa toimintaa. Oppimisen alueet ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Yhdistelemällä oppimisen alueen aihepiirejä lasten mielenkiinnon ja osaamisen tason mukaisesti, luodaan lapselle iloa, elämyksiä ja oppimisen kokemuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.) Toinen yhteistyöpäiväkodeista painottaa toiminnassaan musiikkia. Oli itsestään selvää, että musiikki näkyy yhtenä osa-alueena ideapusseissa. Ideapussien sisällön suunnittelussa huomioitiin myös lasten ikä. Pussit suunniteltiin vastaamaan 3–5-vuotiaiden kehityksellisiä tarpeita leikinomaisesti.

Ideapusseja on viisi, jokaiselle arkipäivälle omansa. Jokainen pussi sisältää oman päivittäisen toiminnon ja jokaiseen pussiin on varattu pienryhmän jokaiselle lapselle oma väline toiminnon tekemiseen (kuva 4). Pussien päälle on kirjoitettu viikonpäivät maanantaista perjantaihin. Tämä helpottaa kasvattajien toiminnan suunnittelua ja tuo odotushetkiin vaihtelua.

KUVA 4. Ideapussit sisältöineen (Salminen 2020)

Maanantaina pussista löytyvät piirtotaulut, tiistaina musiikkiin liittyviä asioita, kuten soittimia, laulukortteja tai cd-levy, keskiviikkona hernepusseja, torstaina kirjat ja perjantaina pelit. Ideapussien sisällöt näkyvät myös pussien säilytyspaikan vieressä olevasta ohjepaperista, joka näkyy alla olevassa kuvassa (kuva 5). Ohjepaperi helpottaa kasvattajia, jotta he tietävät pussin sisällön sisään katsomatta. Ohjeistuksessa on myös avattuna hieman enemmän, miten ohjeistaa lapsia kyseisen pussin käyttöön.

Ideapussin sisällöt:

Piirtotaulut

Lapset voivat piirtää tusseilla valkotaluihin. Kasvattaja voi antaa esimerkiksi ryhmän teemaan liittyvän aiheen, kuten piirtäkää syksyn lehtiä.

Musiikkia

Lasten kanssa voi laulaa pukiessa tai odotellessa, musiikkia voi laittaa kuunneltavaksi levyiltä tai kännykstä. Odotteluhetken voi antaa lisäksi soittimia lapsille soitettavaksi. Musiikin voi halutessaan valita ryhmän teeman mukaisesti.

Hernepussit

Hernepusseilla voi tasapainotella yrittämällä saada niitä pysymään esimerkiksi pään päällä, käden päällä, jalan päällä. Hernepussia voi myös heittää keskellä olevaan koriin (esimerkiksi tyhjä roskakori) tai seinälle teipattuun ympyrään.

Kirjat

Lapset voivat lukea kirjoja ja katsella kuvia. Kirjoja voi vaihtaa lasten ikään ja ryhmän teemaan sopiviksi.

Pelit ja tehtävät

Pelit ja tehtävät ovat rauhallisia, pieneen tilaan sopivia pelejä kuten "missä asuu talonpoika", "kätken, kätken kiveä", "vanha maalipurkki", alias tyypiset sana-arvaukset, puuhatehtävät.

KUVA 5. Ideapussin ohjepaperi (Jaaksi 2020, viikonpäiväkuvat Yle/ Pikkukakkonen)

Ideapussit ovat hyvä ja helppo säilyttää eteisessä, mahdollisimman lähellä käyttöpaikkaa, josta kasvattajat voivat antaa ne helposti käyttöön ja palauttaa paikalleen käytön jälkeen. Ideapussien sisältöä voi vaihdella ja tarkoitus onkin, että sisällöt vaihtelevat lasten tarpeiden ja päiväkodissa olevien teemojen tai projektien mukaan. Kasvattajalla on mahdollisuus ja oikeus vaihtaa myös päivittäistä toimintoa lapsiryhmän sen hetkisen tarpeen ja tilanteen mukaan.

Ideakorin ei ollut tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokkautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi. Ideakori voi myös liikkua päiväkodissa tilasta, tilanteesta ja ryhmästä toiseen. Tavoitteena on, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat motivoivaa ja mielekästä tekemistä ja ajankulua siirtymätilanteisiin etenkin eteishetkiin.

9.2 Ideakorin käyttöönotto

Ideakorimallin esittely kasvattajille tapahtui, kun elokuun alussa kokoonnuimme toisen kerran heidän kanssaan. Käsittelimme kasvattajien kanssa heidän ensimmäisessä tapaamisessa tuottamansa aivoriihen tulokset sekä lasten kanssa tehtyjen haastattelujen ja havainnoinnin pohjalta kokoamamme tulokset. Esittelimme myös näiden pohjalta tehdyn alustavan ideakorin sisällön, johon kuuluvat sekä pukeutumistilanteissa käytettävät kuvat että eteisessä käytettävät ideapussit.

Juttelimme yhdessä siitä, kuinka ideakori ja siihen sisältyvät pukeutumiskuvat otettaisiin ryhmissä käyttöön. Sovimme, että ideakorin käyttöönotto ja testaus tapahtuu heti. Korostimme jälleen yhteiskehittämisen merkitystä ja sen jatkuvuutta. Ideakorista saa antaa palautetta jo ennen seuraavaa yhteistä kokoontumista ja kehittämisideat kannattaa kirjata muistiin.

Lapsille ideakorin esitteli Onni-nalle (kuva 6), joka pyysi lapsilta apua päiväkodin pukemisasioihin. Lapset saivat kertoa nallelle, kuinka päiväkodissa toimitaan eteistilanteissa. Yhdessä Onni-nallen kanssa mietittiin, mitä vaatteita tähän aikaan vuodesta puetaan päälle. Ideakorista ensimmäisenä löytyi pukeutumistilan-

teeseen liittyviä kuvia, joita tutkittiin yhdessä nallen kanssa. Toisessa päiväkodissa lapset kiinnittivät pukeutumiskuvat oman kaapin oveen. Toisessa päiväkodissa lapset saivat viedä pukeutumiskuvat eteisen lattialle ja niille etsittiin yhdessä oikea paikka. Lasten kanssa juteltiin, että sitä mukaan, kun vaatteet säänviilenemisen myötä lisääntyvät, myös kaapin ovesa tai lattialla olevat kuvat lisääntyvät.

KUVA 6. Onni-nalle (Jaaksi 2020)

Ideapussien sisällöt käytiin myös lasten kanssa läpi. Jokaiselle päivälle on oma ideapussi, jossa on mukavaa tekemistä. Kasvattajat ohjaavat ja neuvovat pussien käytössä. Kerroimme, että ideapussien sisällä on niitä asioita, joita he olivat toivoneet ja ehdottaneet. Korostimme lapsille myös sitä, että he saavat kertoa kokemuksiaan ideapusseista ja saavat myös jatkossa vaikuttaa niiden sisältöön.

9.3 Palautteen kerääminen ideakorin käytöstä ja jatkokehittäminen

Kasvattajat ovat kokeneet ideakorin hyvänä työvälineenä ja ovat lähteneet sitä jatkokehittämäänkin. He kertoivat mieltävänsä siirtymätilanteita ja varsinkin pukemistilanteita enemmän ja ovat huomanneet kuinka ennakkosuunnittelu todellakin auttaa eteistilanteissa.

9.3.1 Palaute pukeutumiskuvien käytöstä

Kasvattajien mielestä pukeutumiskuvat selkeyttävät lasten pukemistilanteita. Kuvia on helppo hyödyntää lasten kanssa, kun ne ovat koko ajan näkyvillä. Myös lapset innostuivat kuvien käytöstä. Päiväkodissa, missä kuvat ovat lasten kaapin ovissa, lapset tykkäävät siitä, kun kuvat ovat omat. He saavat itse lisätä kuvia sen mukaan, kun päälle puettavat vaatteet lisääntyvät ilmojen kylmentyessä. Syksy on ajankohtana siihen otollinen.

Toisessa päiväkodissa vaatteiden pukemisen jälkeen on eteisessä peili, jonka yläpuolella ikkunan laidalla tarkastelee Onni-Nalle pukemistilannetta. Peilin vieressä on vielä pikkukuvat vaatteista, ja lapsista on hauskaa katsoa omaa kuvaansa. Samalla he tekevät tarkistuksen, ovatko kaikki tarpeelliset ja kuvien mukaiset vaatteet varmasti puettuna. Tämän jälkeen he saavat siirtyä kenkien laittoon ja siitä ideapussien käyttöön.

Kasvattajien näkemykset eroavat jonkun verran pukeutumiskuvien käytöstä. Osa kasvattajista kokee, että isoimmat lapset eivät välttämättä tarvitse pukeutumiskuvia, vaan osaavat pukea reippaasti jo muutenkin. Osa kasvattajista kokee pukeutumiskuvat tärkeinä kaikille lapsille. Tulimme yhdessä kasvattajien kanssa siihen tulokseen, että kuvien käytöstä hyötyvät pääsääntöisesti kaikki lapset.

9.3.2 Palaute ideapussien käytöstä

Ideapussit ovat saavuttaneet suuren suosion lasten ja kasvattajien keskuudessa, ja ne on koettu tarpeellisiksi. Ideapussien sisällön monipuolisuus ja vaihtelevuus sai hyvää palautetta. Lapset ovat yleensä aina innostuneita uusien asioiden koelusta ja saamamme palautteet ovat kertoneet, että niin on ollut asia nytkin.

Lapset ovat ottaneet ideapussit innokkaasti käyttöön ja tykkäävät siitä, että joka päivälle on erilaista toimintaa. Lasten ehdottomaksi suosikiksi ovat nousseet piirtotaulut. ”Ne on kivoja, kun voi piirtää ja pyyhkiä.” Myös kirjapussi on ollut lasten suosiossa. Hernepussit ovat jakaneet eniten lasten mielipiteitä. ”En tykkää hernepusseista”, ”Minä tykkään leikkiä hernepusseilla”. Jokaiselle ideapussille löytyi lapsia, jotka tykkäävät juuri siitä toiminnasta. Tämä tukee sitä ajatusta, että on hyvä säilyttää eri toiminnot eri viikonpäiville. Nyt jo oli huomattavissa, että muutammat lapset valitsisivat aina saman pussin, eikä vaihtelevuus ja monipuolisuus toteutuisi.

Kasvattajat kertoivat vielä joutuvansa sisäistämään ja muistuttamaan itselleen ideapussien käytöstä. He miettivät, että olisi hyvä kehittää itselle rytmi, jolloin ideapussit otetaan esille. Paras ideapussien säilytyspaikka kasvattajien mielestä on eteinen, josta ne on helppo nostaa käyttöön. Kasvattajat kertoivat ideapussien olevan hyvä motivointikeino pukemiselle ja riisumiselle: ”ehdit kauemmin piirrellä, jos keskityt ensin vaatteiden pukemiseen”.

Kasvattajat antoivat hyvää palautetta siitä, että ideapussien käyttöönoton jälkeen eteisodottelut ovat rauhoittuneet huomattavasti. Kun lapsilla on mielekästä tekemistä, he keskittyvät siihen ja töniminen sekä meteli on vähentynyt. Kun yksi lapsista oli harmitellut, ettei ehdi piirtämään, oli toinen lapsi antanut oman piirtotaulunsa ja sanonut: ”Saat pyyhkiä mun taulun”. Kasvattajien mukaan lapset ovat oppineet tekemään enemmän yhteistyötä toistensa kanssa.

9.3.3 Ideakorin jatkokehittäminen

Ideankorin yhteiskehittäminen jatkuu molemmissa päiväkodeissa kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen perusteella. Kasvattajat käyvät keskusteluja tiimipalaverissa. He myös pitävät lasten palavereita, haastattelevat ja havainnoivat lapsia sekä dokumentoivat saamaansa tietoa. Näiden pohjalta ideakori kehittyy jatkuvasti, ja se juurtuu pikkuhiljaa päiväkotien arkeen aktiivisessa käytössä olevaksi työvälineeksi.

Kasvattajat ovat tuoneet esille hyviä jatkokehitysideoita. Osa ideoista on heti otettu käyttöön ja osaa voidaan kokeilla myöhemmin. Hyväksi koettua peili-idea ajatellaan kokeiltavaksi myös toiseen päiväkotiin. Toinen kehittämisidea tuli lattialla olevien pukeutumiskuvien käytöstä pelinä. Pelissä lapset saisivat pomppia kuvalta toiselle pukemaan seuraavaa vaatetta. Hauskaa peli-ideaa kehitellään vielä eteenpäin.

Ideapusseja on kehitelty eteenpäin senkin vuoksi, että eteistilat aiheuttavat omat haasteensa. Toisessa päiväkodissa eteistila on niin pieni, että hernepussien käytön sijaan on otettu käyttöön laminoituja tehtäviä. Niiden parissa lapset ovatkin viihtyneet hyvin. Liikunnallista osuutta lisätään esimerkiksi siirtymätilanteisiin tullessa hyödyntäen erilaisia liikkumismuotoja.

Toisessa päiväkodissa ideapusseja on käytetty lähinnä ulos lähtiessä ja toisessa puolestaan sisälle tullessa. Molemmissa päiväkodeissa on hyvä muistaa, että ideapusseja voi käyttää molemmissa tilanteissa sekä laajentaa käyttöä muihinkin siirtymätilanteisiin. Jatkokehitysideana tuli myös ideapankin kehittäminen. Päiväkodeissa kerätään ideapankki, josta voi poimia uusia toimintoja ideapusseihin. Ideapankkiin on tarkoitus jatkuvasti kerryttää lisää ideoita, kasvattaa materiaalin määrää. On tärkeää, että kasvattajat ottavat ideakoritoiminnan osaksi toiminnan suunnittelua, toteutusta sekä arviointia ja lapset pääsevät jatkossakin mukaan aktiivisina osallistujina ja toimijoina.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

10.1 Toteutusprosessin pohdintaa

Päädyimme opinnäytetyömme aiheeseen sen tarpeellisuuden ja kiinnostavan näkökulman vuoksi. Olemme huomanneet, että työssämme päiväkodin arjessa tulee eteen monia tilanteita, joissa muutos ja hyvät ideat olisivat tarpeen. Siirtymätilanteet nousivat esille haastavina hetkinä sekä meidän itsemme että päiväkotien muiden kasvattajien mielestä. Siirtymätilanteita tulee arjessa paljon, joten rajasimme opinnäytetyömme koskemaan siirtymiä eteistilanteissa ja lasten ikäryhmäksi 3–5-vuotiaat. Koimme, että aiheen rajaaminen oli onnistunut. Emme lähteneet liian laajaan kokonaisuuteen, jota olisi ollut vaikea pitää kasassa.

Opinnäytetyömme teoriaosuus perustui varhaiskasvatuksen näkökulmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 2018 sekä muusta alan kirjallisuudesta löysimme teoriapohjan opinnäytetyössämme esiintyneille käsitteille, kuten varhaiskasvatukselle, leikille, siirtymätilanteille ja osallisuudelle. Valitsemamme teoriapohja ja käsitteet tukivat hyvin myös opinnäytetyön toiminnallista osuutta. Teoriaosuuden rajaaminen oli kuitenkin haastavaa, koska löysimme aina uusia ja kiinnostavia kirjoja ja muita tutkielmia, joissa oli aiheeseemme liittyviä mielenkiintoisia näkökohtia. Rajausta oli kuitenkin pakko tehdä jo aikataulutuksenkin vuoksi.

Osallisuus on varhaiskasvatuksessa ajankohtainen asia ja nousee esille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 useassa eri yhteydessä. Halusimme nostaa osallisuuden käsitteen esille myös opinnäytetyössämme. Onnistuimme mielestämme yhdessä ideoinnin, haastattelujen ja havainnoinnin kautta saamaan kasvattajat ja lapset osallisiksi selvittämään eteishetkien lähtötilannetta ja kehittämään toimintaa suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi ideakorin muodossa.

Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa näimme päiväkodin lapset ja kasvattajat parhaina asiantuntijoina ja halusimme hyödyntää heidän osaamistaan. Huomasimme, että sekä kasvattajat että lapset innostuivat ja sitoutuivat ideakorin

suunnitteluun ja käyttöönottoon, koska olivat itse mukana alusta lähtien suunnittelemassa heille sopivaa tekemistä siirtymähetkiin. Onnistuimme mielestämme antamaan heille kokemuksen, että heitä kuunneltiin ja he pääsivät osallistumaan kehittämistyöhön. Olimme alusta lähtien varmoja siitä, että lapsilta ja kasvattajilta löytyy paljon ideoita, voimavaroja ja resursseja, kun vaan niitä huomataan kysellä ja ottaa ne käyttöön. Nämä olettamukset osoittautuvat oikeiksi. Saimme lapsilta ja kasvattajilta hyvää ja tärkeää tietoa siitä, kuinka he kokevat eteistilanteet ja minkälaisia ideoita heillä on eteistilanteiden kehittämiseen. Kasvattajilta olemme saaneet palautetta, kuinka he miettivät ja suunnittelevat siirtymätilanteita ja varsinkin eteistilanteita ideakorin kehittämisen vuoksi ihan eri tavalla. Tämä palaute osoittaa, että olemme onnistuneet saamaan heidät mukaan kehittämiseen. Lasten innokkuus ideapussien käyttämisessä todentaa, että ideapussitoiminta on tullut tarpeeseen.

Tutkimustehtäviä opinnäytetyössämme oli kaksi; eteisen odotteluhetkien kehittäminen selvittämällä kasvattajien ja lasten kokemuksia päiväkodin eteistilanteista sekä ideakorin rakentaminen eteistilanteisiin osallistamalla kasvattajat ja lapset prosessiin mukaan. Opinnäytetyön tutkimustehtäviin saimme vastauksia havainnoinnin, lasten haastattelujen ja kasvattajien aivoriihen kautta. Kasvattajien kanssa aivoriihimenetelmä toimi hyvin. Lyhyessä ajassa tuli paljon asioita ja ideoita tarralapuille kirjattuna. Materiaalia ideoiden jatkojalostamiseen tuli riittävästi.

Lasten kanssa konkreettisia asioita tuli haastatteluissa esille vähemmän kuin odotimme. Pohdimme, että johtuiko asia mahdollisesti siitä, että lapset eivät olleetkaan tottuneet kertomaan ajatuksistaan ja mielipiteistään ääneen, vai oliko tilanne ennakkosuunnittelusta huolimatta lapsille uusi ja vieras. Olimme ajatelleet, että lasten haastattelu olisi hyvä tehdä siellä, missä ideapusseja käytettäisiinkin eli eteisessä. Myöhemmin mietimme, että eteinen oli ehkä lasten mielestä outo paikka ja he odottelivat vain pääsyä ulos leikkimään.

Halusimme nostaa varsinkin lasten äänen kuuluville, mutta opinnäytetyötä viimeistellessämme huomasimme, että emme olleet onnistuneet tässä kaikilta osin. Kasvattajien mielipiteet ja ideat nousevat ehkä kuitenkin voimakkaammin esiin opinnäytetyössämme. Tämä johtunee osittain siitä, että kasvattajat ovat lähteneet ideomis- ja suunnitteluosioon kiitettävän innokkaasti mukaan. Toisaalta

taas lapset ovat kunnostautuneet ideakorin vastaanottamisessa ja käyttäneet ideakoria innokkaasti sekä antaneet siitä myös hyvin palautetta. Lasten kanssa lähtötilannetta selvittäessä tulimme siihen tulokseen, että havainnoimalla lasten toimintaa saimme huomattavasti enemmän irti tietoa lapsista kuin haastatteleamalla. Jatkossa on hyvä pohtia, millä keinoilla lapset saadaan vielä paremmin osallisiksi. Yhtenä vaihtoehtona mietimme leikkimistä tai piirtämistä. Lasten haastattelun voisi rennosti toteuttaa samalla, kun he leikkivät tai piirtävät ideoitaan paperille.

Tutkimuksesta saadun tiedon perusteella huomasimme, että siirtymätilanteiden suunnittelulle, toiminnalle ja arvioimiselle on tarvetta näissä yhteistyöpäiväkoodeissa. Tulosten mukaan eteistilanteissa koettiin huomattavasti enemmän haasteellisia asioita kuin toimivia asioita varsinkin kasvattajien näkökulmasta. Tämä tuki ideakorin kehittämisen tarpeellisuutta kyseisissä päiväkodeissa.

Kun olimme saaneet kokonaiskuvan lähtötilanteesta eteisissä, aloimme pohtia tarkemmin ideakorin suunnittelua ja toteutusta. Onnistuneen pohjatyön ansiosta ideakorin suunnittelu ja kokoon laittaminen tuntuikin melko helpolta. Meitä auttoi se, että tiesimme ideakorin tulevan heti käyttöön ja pystyisimme keräämään palautetta sekä kasvattajilta että lapsilta jatkuvasti heti käyttöönotosta alkaen, koska olemme itse läsnä päivittäin.

Tavoitteena meillä on koko ideakoriprosessin ajan ollut, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat mielekästä tekemistä ja ajankulua eteistilanteisiin. Mielestämme onnistuimme näissä tavoitteissa hyvin. Ideakorille oli selkeästi tarvetta, ja ideakori on vastannut tarpeeseen. Pukeutumiskuvat ovat olleet aktiivisessa käytössä ja ideapussien sisällöt ovat vastanneet 3–5-vuotiaiden lasten tarpeisiin. Pussien sisältöjen suunnittelussa onnistuttiin otamaan huomioon ikätasoiset leikit ja tehtävät. Tätä seikkaa on tukenut positiivinen palaute, jota on tullut sekä lapsilta että aikuisilta.

Palautteen kerääminen ideakorin käytöstä ja sen jatkokehittäminen tukivat edelleen näkemystä siitä, että ideakorille on arjessa tarve. Huomasimme, että kaksi kuukautta on kuitenkin lyhyt aika juurruttaa uutta toimintatapaa käytäntöön. Ideakori on otettu käyttöön, mutta haastaa vielä kasvattajia hyödyntämään sitä

työvälineenä osana jokapäiväistä toimintaa. Lapset onneksi ovat innokkaasti osallisina ja muistuttavat aktiivisesti kasvattajia. Lapset osaavat jo pyytää ideapusseja, jos kasvattajat eivät muista ottaa niitä esille.

Ideakorin jatkokehittäminen ja muokkaaminen palautteiden perusteella tapahtuu yhdessä päiväkodin kasvattajien ja lasten kanssa juuri näihin yhteistyöpäiväko-teihin sopivaksi avuksi. Onkin mielenkiintoista seurata työssämme päiväkodissa, kuinka ideakorin käyttöä jatketaan ja muokataanko sitä edelleen, niin kuin palvelumuotoilussa on tarkoitus. On myös mukavaa nähdä, keksitäänkö sille uusia käyttömahdollisuuksia muissa siirtymätilanteissa sekä talon muissa ryhmissä.

Opinnäytetyömme vahvisti siirtymätilanteiden suunnittelun, kehittämisen ja arvi-oinnin tärkeyttä. Näiden lisäksi opinnäytetyömme tuloksista nousi esille kasvatta-jien oma toiminta, pienryhmätoiminta ja tilanteiden porrastaminen. Nämä ovat siirtymätilanteisiin vaikuttavia tekijöitä ja toimiessaan hyvin ne helpottavat siirty-mätilanteita. Tästä nousi meillä myös ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi. Jatkotut-kimusaiheita voisivat olla esimerkiksi pienryhmätoiminta päiväkodin siirtymätilan-teissa tai kasvattajan rooli siirtymätilanteissa. Aihetta voisi tutkia lisää myös alle 3-vuotiaiden näkökulmasta.

Opinnäytetyön tekeminen sujui parityönä hyvin. Ajatuksemme, arvomaailmamme ja työetiikkamme sopivat hyvin yhteen ja yhteinen sävel säilyi loppuun asti. Opis-kelun alussa olimme molemmat sitä mieltä, että haluamme tehdä työn yksin, koska se olisi kätevää ja aikataulullisesti helpompaa. Opinnäytetyöprosessin edetessä olemme kuitenkin huomanneet, kuinka helposti itse jää jumiin johonkin ajatukseen. Tällöin toisen ideat ja ajatukset ovat avartaneet näkökulmaa. Varsin-kin opinnäytetyön loppuvaiheessa olemme ”vetäneet vuorovedoin” ja huomanneet, miten hyvä on, kun toinen on kannustamassa.

Opinnäytetyö on toiminut innoittajana siirtymien huomioimiselle. Siirtymätilanteet tarvitsevat suunnittelua ja paneutumista, jotta ne saadaan toimimaan jouhevasti. Tämän huomasimme itsekkin tehdessämme tätä opinnäytetyötä. Toivomme, että tämän opinnäytetyön ideoita ja ideakoria voidaan käyttää laajemminkin.

10.2 Luotettavuus ja eettisyys

Olemme opinnäytetyössämme hakeneet monipuolista teoriapohjaa tutkimuksemme luotettavuuden tukemiseksi. Opinnäytetyömme käsitteitä, kuten varhaiskasvatus, leikki, siirtymätilanteet sekä osallisuus, oli pohdittu useissa varhaiskasvatuksen lähteissä. Sieltä löysimme myös perusteita ideakorin tarpeellisuudesta ja tärkeydestä. Pyrimme käyttämään ensisijaisia ja mahdollisimman uusia lähteitä monipuolisesti. Kuvassimme opinnäyteprosessimme kattavasti ja huolellisesti, jotta työmme ja kuinka olemme sen tehneet, olisi mahdollisimman läpinäkyvästi ja avoimesti kerrottu.

Tutkimusetiikassa on kyse lukuisista valinta- ja päätöksentekotilanteista, joita tutkimuksen tekijän on pohdittava ja ratkaistava tutkimusprosessin monissa eri vaiheissa. Epäonnistuminen eettisissä kysymyksissä saattaa viedä pohjan koko tutkimukselta. (Kylmä & Juvakka 2007, 137.) Opinnäytetyön ohjaajalta saimme tukea ja apua opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa, mutta me opinnäytetyön kirjoittajat olemme vastuussa opinnäytetyön toteutuksesta ja sisällöstä.

Opinnäytetyötä tehdessämme huomioimme yleiset tutkimuseettiset periaatteet ja toimimme niiden mukaan. Haimme tutkimusluvut yhteistyöpäiväkodeista, ja ne myönnettiin meille toukokuussa 2020. Kerroimme avoimesti kaikille osallistujille ja lasten huoltajille, miksi ja minkälaista opinnäytetyötä teemme ja kerroimme tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Tiedotimme tutkimuksesta suullisesti ja kirjallisesti. Kirjalliset tiedotteet olivat myös nähtävissä päiväkodin tiloissa. Tiedotteesta löytyivät meidän opinnäytetyöntekijöiden nimet ja sähköpostiosoitteet, jos huoltajat halusivat lisätietoa tai haluavat kieltää lapsensa osallistumisen ideointiin, haastatteluihin ja havainnointiin.

Tietosuojalaissa (Tietosuojalaki 1050/2018) määritellään mm. henkilötietojen keräämisestä, tallentamisesta, käytöstä, luovuttamisesta, suojaamisesta, tuhoamisesta. Opinnäytetyössä saamiamme tuloksia käsittelemme nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerättiin ainoastaan tähän opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Työn objektiivisuuteen saattaa vaikuttaa se, että työskentelemme varhaiskasvatuksen opettajina yhteistyöpäiväkodeissa ja olimme mukana tutkimusproses-
sissa. Mahdollisesti omat mielipiteemme ja kokemuksemme ovat vaikuttaneet siihen, miten olemme asioita ymmärtäneet ja tulkinneet. Kuitenkin pyrimme kaikessa toiminnassamme puolueettomuuteen ja objektiivisuuteen. Opinnäytetyön tulokset perustuivat lapsilta ja kasvattajilta saatuun aineistoon. Koimme myös, että olemme saaneet sekä lapsilta että kasvattajilta rehellisiä ja avoimia kehittämisideoita sekä palautetta. Työvälineen kehittäminen työyhteisöön yhdessä muiden kanssa on ollut avartava ja kasvattava kokemus.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen, L. & Roos, P. 2019. Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Nokia: Piia Roos Oy.

Ahonen, T. 2019. Palvelumuotoilu sotessa. 3. painos. Leppävesi: Rihto Oy

Brotherus, A. & Kangas, J. 2018. Leikkiympäristön haasteet ja rajoitukset lasten osallisuudelle. Teoksessa Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, E. & Heikka, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa 2. Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.

Grönfors, M. 2010. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, J. & Vall, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus perusteita. 2.uudistettu painos. Helsinki: BoD - Books on Demand.

Helin, E., Kola-Torvinen, P. & Tarkka, K. 2018. Osallisuus ja osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Teoksessa Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, E. & Heikka, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2. Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.

Hermanson, E. 2007. Lapsiperheen oma kirja. Terveys syntymästä kouluikään. Helsinki: Gummerruksen Kirjapaino Oy.

Hujala, E., Valpas, A., Roos P., Vlasov J. 2016. The success story of Finnish early childhood education. Nokia: Vertikal Oy.

Irwin, M. 2017. The Importance of Play in Early Childhood Education. Iowa: Northwestern College.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karvonen, P. & Lehtinen, T. n.d. Yhdessä. Leiki, liiku ja lue lapsesi kanssa. Eri-laisten oppijoiden liito ry & Helsingin seudun erilaiset oppijat ry (HERO).

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laaksonen A., 2019. Kanssasäätely päiväkodin siirtymä- ja siivoustilanteissa. Tehtävän loppuunsaattamisen ja pettymyksistä ylipääsemisen kannattelua. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Lavonen, J. & Korhonen T. 2020. Case: Ideointimenetelmät luovan ongelmanratkaisun tukena. Teoksessa Korhonen, T. & Kangas, K. (toim.) Keksimisen pedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leppänen, S., 2017. Mitä sinun pitää ihan ensin tehdä? Toiminnanohjauksen taidot päiväkodin siirtymätilanteessa. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Lindh, J., Linnakangas, R. & Laitinen, M. 2017. Kuvalliset menetelmät nuorten osallisuuden tukemisessa. Teoksessa Pohjola, A., Kairala, M., Lyly, H. & Niskala, A. (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Tampere: Vastapaino Oy.

Mitä on varhaiskasvatus? Opetushallitus. n.d. Luettu 2.2.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja Oy.

Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Nokia: Piia Roos Oy.

Stenvall, J. & Virtanen, P., 2012. Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistaminen. Kehittämisen mallit, toimintatavat ja periaatteet. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Tarkka, K. 2017. Minkälainen lapsikäsitys ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sänden, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen I. (toim.) Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

Tuulaniemi, J. 2016. Palvelumuotoilu. 3. painos. Helsinki: Talentum pro.

Tietosuojalaki 5.12.2018/1050.

Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoidossa. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaali.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: Opetushallitus. Luettu 2.2.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Tiedote kasvattajille

Hyvä kasvattaja,

olemme sosionomi (AMK) -opiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: IDEAKORI, Eteistekemistä 3–5-vuotiaille päiväkodissa.

Opinnäytetyömme tavoitteena on paneutua päiväkodin siirtymätilanteisiin yhdessä kasvattajien ja lasten kanssa, selvittää nykytilanne ja kehittää toimintaa varsinkin eteishetkissä suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat mielekästä tekemistä ja ajankulua siirtymätilanteisiin, etenkin eteishetkiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on työstää ideakori eteistilanteisiin 3–5-vuotiaiden ryhmien käyttöön. Ideakorin ajatuksena on auttaa ennen kaikkea lapsia, mutta myös kasvattajia löytämään motivoivaa ja kiinnostavaa eteistekemistä odotteluhetkiin. Ideakorista on tarkoitus löytyä erilaisia, valmiita toimintaideoita ja konkreettista tekemistä kyseiseen hetkeen. Ideakorin ei ole tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokkautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi. Ideakoria voi käyttää päiväkodissa laajemminkin.

Keräämme tutkimusaineistoa kahden päiväkodin kasvattajilta ja lapsilta yhdessä ideoimalla, haastatteluilla ja havainnoimalla. Saamiamme tuloksia käsittelemme nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tähän opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuessa.

Valmis opinnäytetyömme julkaistaan osoitteessa www.theseus.fi.

Opinnäytetyötämme ohjaa Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Minna Nurminen.

Vastaamme mielellämme kysymyksiinne opinnäytetyöstämme. Jos ette halua, olla mukana tässä kehitystyössä, olettehan yhteydessä meihin.

Yhteistyöstä kiittäen,

Kirsi Jaaksi

kirsi.jaaksi@tuni.fi

Mira Salminen

mira.salminen@tuni.fi

Liite 2. Tiedote huoltajille

Hyvä huoltaja,

olemme sosionomi (AMK) -opiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: IDEAKORI, Eteistekemistä 3–5-vuotiaille päiväkodissa.

Opinnäytetyömme tavoitteena on paneutua päiväkodin siirtymätilanteisiin yhdessä kasvattajien ja lasten kanssa, selvittää nykytilanne ja kehittää toimintaa varsinkin eteishetkissä suunnitelmallisemmaksi, strukturoidummaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että tylsää odottelua tulee lasten arjessa mahdollisimman vähän ja lapset saavat mielekästä tekemistä ja ajankulua siirtymätilanteisiin, etenkin eteishetkiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on työstää ideakori eteistilanteisiin 3–5-vuotiaiden ryhmien käyttöön. Ideakorin ajatuksena on auttaa ennen kaikkea lapsia, mutta myös kasvattajia löytämään motivoivaa ja kiinnostavaa eteistekemistä odotteluhetkiin. Ideakorista on tarkoitus löytyä erilaisia, valmiita toimintaideoita ja konkreettista tekemistä kyseiseen hetkeen. Ideakorin ei ole tarkoitus olla loppuvaiheessakaan täysin valmis toimintapaketti, vaan se muokkautuu ja täydentyy jokaisessa ryhmässä omannäköiseksi ja ideakoria voi käyttää päiväkodissa laajemminkin.

Keräämme tutkimusaineistoa kahden päiväkodin kasvattajilta ja lapsilta yhdessä ideoimalla, haastatteluilla ja havainnoimalla. Saamiemme tuloksia käsittelemme nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tähän opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuessa.

Valmis opinnäytetyömme julkaistaan osoitteessa www.theseus.fi.

Opinnäytetyötämme ohjaa Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Minna Nurminen.

Vastaamme mielellämme kysymyksiinne opinnäytetyöstämme. Jos ette halua, että lapsenne on mukana tässä kehittämistyössä, olettehan yhteydessä meihin.

Yhteistyöstä kiittäen,

Kirsi-Marja Jaaksi

kirsi.jaaksi@tuni.fi

Mira Salminen

mira.salminen@tuni.fi